

PAPER DETAILS

TITLE: XIX.YÜZYIL OSMANLI TÜRKİYESİ'NDE İDARE HUKUKU EĞİTİMİ VE TÜRK İDARE
HUKUKÇULARI

AUTHORS: Ahmet CİHAN

PAGES: 107-134

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/13663>

**XIX. YÜZYIL C
HUKUKU EĞİTİM**

ekonomik, idari-siyasi,
üzere 1859'da Mekteb-i

1864'de Nizamiye
zaretî ve bugünkü Yar
ye'nin kurulmasıyla, hu
dolayısıyla formel huku
amaçla, ilk başta, Divâ
bazı dersler verilmiş;
"İlm-i Hukuk" şubesi a
girişimler sonucunda e
zeyde değildi.

idare hukuku eğitiminden
yıllık bir süre geçmesine
fazla bir ilerleme kayded
başında, müdürlüğünü mü
arasında ilmiye zümresin
Mülkiye'de, ilk başta Fete
Umur-ı Mülkiye (Emval-i
sonra ise Fransızca ve Ho
mektedir². Dolayısıyla, M
dönemine kadar ileri düze
ise hiç verilmediği iddia e

Bununla birlikte, eği

Hukuk Mektebi'nin
Adliye Nazırı Ahmet
şöyle ifade etmektedir:

"Efendilerim!

İlm-i hukukun lü
olduğumuz cümle in
Dersaâdet'de bir Huk
Adliye'nin teşkilinde b
dime olmak üzere olva
olundu. Muahharan Me
hukuk dersine başlan

İdare Hukuku bilim
Mekteb-i Hukuk'un ilk yı
nulduğundan, geniş bir ala
metod ve yöntem sıkıntısı

B) TÜRK İDARE H

I- Cumhuriyet Önc

1) Ohannes Efendi

Çeşitli devlet görevl
yazmış bir ermeni vatanda
doğmuştur. Sakızlı Ohanr
tebi'nde sekiz yıl öğrenim

1287/1870 yılında
 süre açık kalan ilk Da
 limliği yaptığı bilinir
 Ohannes Paşa'nın ism
 kiye'nin Yüksek Oku
 tarafından, ek görev
 kiye-i Şahâne Yüксе
 (Genel Ekonomi) De
 Ticaret Mahkemesi R
 arasında Divân-ı Mu
 rinci ve ikinci dairele
 Tanzimat Daresi Rei

Fesinin altındaki takkesinin
ablak simasıyla, bâ-husus t
mamak müşkil idi. Fakat
veirdi. İlm-i iktisad'ı derin
bilâhare Avrupa'da en büyü
Lakin Mekteb-i Mülkiye'n
aşağı kalmazdı, dersem mü

Ohannes Efendi pek
cede) resmi idi. Talebeye
Fünûn-ı Nefise (Güzel San
dâir ufak lakin kıymetdâr l
emsâl bir te'lifdirç."16

Ben de derhal cevabını
nes Efendi hemen mi

-Beyefendi, af
"Hissiyât-ı Âliye" iç
sınız, dedi. Bittabi E
etti. Ohannes Efendi
olarak gelmişti. Eser
dar görüyordu. Yazdı
disinin ne dereceye k

Avrupa'da yüks
olan İdare Hukuku T
larına doğru tesekk

2- Fünûn-ı Nefîse Ta
teb-i Fünûn-ı Nefîse-i Şaha
yazılmış. İstanbul, Karabet

2) Kemalpaşa-zade S

Meşhur edip, yazar ve
olup, yaz kış ayağına lastik
mıştır.

Dönemin şartları içer
Said Bey, klasik Osmanlı en
zimat dönemi aydın türün
kültürünü öğrenmenin etkili

dersleri vermiştir. A
muallimliğini de üst
Ekrem ile meşhur Ak

Kemalpaşa-zâc
Fakültesi ve Mülkiye
uzun süre devam etm
veilere göre, Said B
tasaray Mekteb-i Su
sürdürmektedir. Aynı
açılan hukuk şubesi
bilinmektedir²⁴.

Bir jurnal üzer

İdare Hukuku dersleri
hangi bir eser kaleme alma
letler Hukuku ve Siyasi H
rağmen, Kemalpaşa-zâde Sa
yapmamıştır.

Kemalpaşa-zâde Said
atanmış ve 1889'da Şurâ-y
liği'ne yükselmiştir. Kemal
hamid aleyhine yazmış oldu
1899 yılına kadar Şurâ-yı
müştür³¹.

O devrin meshur şahs

Said Bey, başta
ve gazetecilik gibi en-
siyetlerden biridir. U
başlığı altında kaleme
biyata dair birçok yaz

Said Bey, kale
Terceme" (1889-189
na, bir dizi kitapçıkt
Bey'in bu eleştirilerin
li kitaplarla cevap ve
"Fezâil-i Ahlâkiye ve

Eski tarzda ol

Türkçeyi savunduğu
ettiği; fikir, teşebbüs ve g
nazaran fevkalade önemli
bilir. Ayrıca, Batı bilim ve
önemine dikkat çeken Kem
yükselmesinde basın-yayın
letin matbuât üzerindeki sar

Fransızcayı çok iyi b
yukardaki eserleri yanında
adında Fransızca-Türkçe ya
maktadır.

1921 yılında İstanbul

Hakîkat Matbaası, 13
Bey ile Midhat Bey a

6- Teşhîr-i İz
habı hakkında teşekk

7- Fezâil-i Ah

8- Garâib-i A

1886

9- Teşebbüsât

10- Mehâkim (

11- Usûl-i Mes

12- Vezâif i A

Hakkı Paşa, memuriyet g
İngilizce öğrenmiş ve huku

Hariciye Nezareti Ta
İmparatoru II. Wilhelm'in
olan İbrahim Hakkı Paşa,
ilmiş; Chicago sergisine k
Ayrıca, İstanbul'a gelen S
olmuştur.

1884'de, Mabeyn Mü
lığına ve Bab-ı Âli Hukuk
İdare Hukuku ve Devletler
İstanbul'a gelen Sırb

üstlenmiştir. Dahiliye
aynı yıl asil olarak Da

1909'da Roma
Aralık 1909'da Hüseyin
lererek ittihat ve Tera
rilmiştir. Sadrazamlı
politikası onun siyas
(Nafia) Bakanlığını
Bakanı (Hariciye Naz
ine, 1911'de Başbaka

Sadrazamlıkta
lık'tan istifa eden İb

Özellikle belirtmek g
minin ayrı bir bilim dalı o
olduğu söylenebilir. İdare
İbrahim Hakkı Paşa, bu
alanda, daha sonra eser ka
muşlardır. Sonuç olarak, H
ve bu alandaki çalışmaları
da bulunan önemli şahsiy
Paşa'nın hukuk ve diğer sa

- 1) Tarih-i Hukuk-ı B
- 2) Medhal-i Hukuk-ı
- 3) Hukuk-ı Düvel⁴⁵ (

Salih Efendi'yi kaybeden
Ahmet Şuayıp Bey, *İdâdisi*'nde yapmış, y

Son derece çalı
dini ve milli konular
nındaki en güçlü ten
toplanan gençlerin
hareketine katılan Ah
Matbuât"⁵⁰ başlıklar
başlamıştır. Bunlarda
ile Avrupa fikir ve ed
yüzyıl Fransız realist

de sadece Batı'daki fikirler
te O'nun, bu işle uğraşanla
bulunanlardan biri olduğu

Ahmet Şuayıp Bey'in
göre, oldukça özlü olarak
yapıtında topladığı, edebi v
bileceğini açıklayan yazıla
Şuayıp Bey, çok genç yaş
ve hukuk gibi çok çeşitli
imkan bulamamıştır. Serv
yımladığı etüdlerinden baz
kitap halinde yayınlanmıştır

Ahmet Şuayıp Bey
dan 1327/1909'de Hâ
"Hukuk-ı İdare" kitabı
ramına uygun olarak
1329/1911'de öğrenci
findan yayımlanan İd
Bey'in öğretim yılının
maktır.

birinci şube talebesinde
nüshalar sahtedir" açıklan
duğu halde diğerinde b
Mahsusa" başlığı altında

Ahmet Şuayıp Bey'in
lerinden Ahmet Talat ve Ha
ları ve daha sonra bastırdık
yazısında, Ahmet Şuayıp B
ifade etmektedirler⁵⁹.

yor... Dalgaları bir kıtadan diğ
sayesinde bu, kazâ-yı beyyinchâ
Çalışmayanlar ise muvaffakiyetli
caklardır. Hem sa'y, doğru yürün
bu gıda-yı yevmiyemizi öğüdcr
Binâenaleyh biz, mektepliler sa'y
yı ta'zim ile eğiliriz."

Ahmet Şuayıp Bey'in, öğretim y
yer alan bu açış konuşması birb

İbrahim Hakkı
 lunan kişinin Ahmet
 mayacaktır. Ahmet Ş
 Hakkı Paşa'nın bilgi
 bildiği Fransızcasıyla
 sel ve sosyolojik per
 larıyla mukayese ede

Ahmet Şuayıp
 Devletin merkez ve
 da, tarihi-sosyolojik
 devletin yasama, yü
 mü yer almaktadır.

2-Hukuk-ı İdare⁶¹ (Bİ)

3-Hukuk-ı İdare (İkin

4-Hukuk-ı Umumiye

Talat ve Mehmet Tahir, ista

5) Baban-zâde İsmâ

Baban-zâde Zihni P
bulunduğu Bağdat'da 187
Sultanisi'nde tamamlayan
Mülkiye'de okuduktan sonr

Baban-zâde İsmail H

2- Irak Mektup

3- Ondördüncü

İstanbul; 1308/1890

4- Hukuk-ı Es

6) Muslihiddin

Muslihiddin A
ri'nden Fazlı Bey'in
keri Rüşdiyesi'nden
tamamlamıştır.

Önce, 22 Aralık 190 Mektebi Müdürris (profesö tarihinde ise aynı kurumun süre Selanikte sürdüren Mu kuk Fakültesi Müdürlüğü v ise Maarif Nezareti Tedris lüğüne; 20 Nisan 1914'de T lüğüne; ve 1 Eylül 1918'de

Muslihiddin Âdil Be üstlenmişti. I. Dünya Sava binesi Maarif Nazırı Ali K lık'tan azledilmiş ve kısa l

Muslihiddin
komisyon ve meclis

1- Maarif Nez
salaha'nın (Sulh'un
menâfî-i hükûmetin
riciye Nezaretinde 1

2- Şubat 1913
Encümeni Azalığı'n

3- 7 Kasım 1
Şubesi azalığında;

4- 1 Aralık 19
Malîye Nezaretinde

6- Alman Hayat-ı İrfan

7- Beynelmilel İctimai

Âmire, 1338/1919-20

8- Cumhuriyet Çocuk

1.C: İstanbul

2.C: İstanbul

7) Seyyid Haşim Bey

Seyyid Haşim Bey, o
senesinde tamamlamış ve a
mistir. İlk üç yılı Abdülhamid

minden çıkan bir m
1917 tarihindeki 10'n

Şurâ-yı Devlet
Mebusan'daki yerini
çalışmaları yanında
Heyeti'nde ve diğer o

Bunlar dışında
dersini şerhcilikten
beyyinât, kaza (yarg
üstlenmiş olduğu "Hu

Seyyid Haşim